

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет історії та філософії

(повне найменування факультету)

Кафедра культурології

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«Культурні засади соціальних конфліктів у сучасній
Індії»**

«Cultural foundations of social conflicts in modern India»

Виконала: студентка заочної форми навчання

напряму 6.020101 Культурологія

Кіпецька Вікторія Едуардівна

Керівник к.ф.н., доц. Сумченко І. В.

Рецензент к.ф.н., доц. Левченко В. Л.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ __ від _____ 2019 р.

Захищено на засіданні ЕК № __

протокол № __ від _____ 2019 р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

(підпис)

Соболевська О.К.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

Соболевська О.К.
(прізвище, ініціали)

Одеса – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КУЛЬТУРНИХ ОСНОВ НА СОЦІАЛЬНІ КОНФЛІКТИ.....	6
1.1. Конфлікт: сучасні теорії та причини зародження.....	6
1.2. Поняття соціального конфлікту у науковому дискурсі	9
1.3. Культурні цінності як основа соціального конфлікту.....	15
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ВТІЛЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ОСНОВ ЯК СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНІЙ ІНДІЇ.....	20
2.1. Становлення соціальних конфліктів у сучасній Індії на культурних основах	20
2.2. Релігія як головна культурна основа соціальних конфліктів у сучасній Індії	26
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	43

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна держава є вкрай складним і часом зітканим із протиріччями організмом. Її населення, як правило, неоднорідне. В основі відмінностей може лежати релігія, етнонаціональна культура, традиції і т. д. Подібне різноманіття може вести як до процвітання країни, так і до її занепаду. Сьогодні частіше зустрічається друга форма трансформації «багатоликості» мешканців тієї чи іншої країни.

Який би стан держави не обумовлювали відмінності між групами населення, будь-який уряд здійснює певну політику в цій галузі, аби уникнути соціальних конфліктів. Але далеко не кожна держава здатна приділити належну увагу, в силу фінансових та інших причин, міжетнічним і міжрелігійним відносинам. Хоча подібне нехтування нерідко виявляється фатальним для правлячих верхів цих країн.

У будь-якому суспільстві певні групи населення мають кращий доступ до знань, влади і економічних ресурсів, ніж інші. Оскільки люди не рівні за своєю природою, завжди знаходяться підстави для конфлікту внутрішнього і зовнішнього. Сутність соціального конфлікту проявляється в боротьбі за ресурси, статус, влада, інші цінності і визначається цілями, прагненнями протидіючих сторін, спрямованими на оволодіння матеріальними ресурсами (соціально-економічний конфлікт), досягнення статусу, влади (політико-правовий), нав'язування цінностей (духовно-ідеологічний) і ін.

Значною мірою така ситуація спостерігається в Індії. Історія цієї країни складалася так, що активність різних груп населення безпосередньо впливала на долю держави. Більш того, наприклад, відносини між релігійними конфесіями приводили до змін геополітичного рівня. Так, саме протистояння мусульман і індусів призвело до виникнення Пакистану, у певній мірі і Бангладешу, а також продовжує впливати на загострення соціальних конфліктів у межах держави, найбільше – у південно-азіатському регіоні.

Питаннями соціальних конфліктів займалися такі вчені як Дж. Карабель, О. Хелсі, Г. Джироке.

Якщо ж говорити про дослідження культури Індії, то загалом розкривається питання релігійних конфліктів у роботах таких вчених як Л. Алаєв, С. Горохов, О. Яковлев.

Проте питання культурної складової соціальних конфліктів у сучасній Індії і досі залишається відкритим, тому **метою нашої роботи** є аналіз впливу культурних основ на соціальні конфлікти у сучасній Індії.

Аби досягти поставленої мети ми маємо виконати наступні **завдання**:

- дослідити сучасні теорії та зародження конфлікту;
- визначити поняття соціального конфлікту у науковому дискурсі;
- виокремити культурні цінності як основу соціальних конфліктів;
- охарактеризувати становлення соціальних конфліктів сучасної Індії на культурних основах;
- розглянути релігію як основну культурну основу соціальних конфліктів у сучасній Індії.

Об'єктом роботи слугують соціальні конфлікти.

Предмет дослідження – культурні основи соціальних конфліктів.

Під час роботи ми використовували такі **методи дослідження**:

- описовий метод;
- аналіз і синтез;
- соціально-культурний метод;
- історичний метод.

Наукова новизна нашого дослідження полягає у тому, що нами здійснено спробу всесторонньо розглянути вплив культурних основ на соціальні конфлікти у сучасній Індії.

Структура роботи. Диплом складається зі вступу, двох розділів, списку використаних джерел та висновків. Загальний обсяг праці 45 сторінок.

ВИСНОВКИ

Ми можемо підсумувати, що соціальний конфлікт – це граничний випадок загострення соціальних суперечностей, що виражаються у зіткненні різних соціальних спільнот – класів, націй, держав, соціальних груп, соціальних інститутів і т. д., обумовлений протилежністю або істотною відмінністю їх інтересів, цілей, тенденцій розвитку. У сучасному світі, що народжується, основним джерелом конфліктів буде вже не ідеологія і не економіка. Найважливіші кордони, що розділяють людство, і переважні джерела конфліктів будуть визначатися культурою.

Современные социокультурные процессы порождают специфические особенности межкультурного взаимодействия, задают новые направления теоретических исследований, ведут к переосмыслению традиционных методологических подходов. В этом контексте, все острее становится потребность в теоретическом обобщении знаний, накопленных в практике взаимодействия культур, в более точном выявлении межкультурных различий, специфических особенностей культур, раскрытии механизмов межкультурного взаимодействия и факторов, способствующих адекватному пониманию культурных ценностей других народов. Глобализация интенсивно изменяет не только экономический и политический ландшафт планеты, но и влияет на картину межкультурных связей: с одной стороны, в условиях глобализации все больше растет фактор интеграции, а с другой стороны, необходимо сберечь своеобразие нации, а это означает – сберечь культурное многообразие.

Зважаючи на культурні цінності мешканців сучасної Індії, ми виокремлюємо декілька категорій: кастовість населення – на цій почві розгораються соціальні конфлікти в освітній та політичній сферах, які є частиною культури Індії, також є різниця у традиціях при будівництві та зовнішньому вигляді жінок, проте найбільш істотну категорію становить релігія. Виходячи з історії індусько-мусульманського протистояння, очевидно:

навіть чи воно може припинитися, поки існують представники протиборчої сторони, мова йде про винищення або добровільне прийняття віри. Ми змогли виокремити ряд обставин, які провокують соціальні конфлікти на релігійному ґрунті: відмінність в базових принципах релігії, уявлень і цінностей; низькокастове походження значної частини індійських мусульман; історична неприязнь індусів і мусульман; пам'ять про масові жертви, якими супроводжувався розділ Британської Індії; наявність територій з переважанням мусульманського населення; потурання влади Індії радикальним індуїстським націоналістичним організаціям; періодичне провокування індійською владою міжконфесійних конфліктів. Тобто, на наш погляд, не зважаючи на те, що цивілізація продовжує активно розвиватися неможливо побороти культурні основи породження конфліктів, які формувалися століттями.

В релігійній структурі населення держави за останнє десятиліття 2001–2011 гг. відбулися суттєві зміни. Пріоритетом є опанування ситуації з зниженням частоти індусів в населенні Індії нижче психологічно важкого рівня в 80%. «Золота» чаша «репродуктивних» ваг все більше нахилена в бік мусульман, залишаючи індусів на другому місці, впливаючи на політичну ситуацію в демографічній супердержаві ХХІ в. і розпалюючи без того напружені з часів ще Британської влади стосунки між цими конфесійними групами.

Якщо в індусько-мусульманському конфлікті і можливе тимчасове затишшя, то це обумовлено декількома факторами:

- релігійна терпимість британського окупаційного режиму;
- масова депортація мусульман з Індії та індусів – з Пакистану, що на десятиліття втихомирило бунти і революції;
- сильний ультрадержавний уряд (точно так само комуністи придушували етнічний націоналізм в СРСР);

- відсутність практичних приводів для напруженості: у Індії майже немає індуського символізму, хіба що колесо Дхарми на прапорі;
- унікальна індійська культура послуху влади;
- крайня бідність: треба виживати, і на політику просто не залишається часу.

Індія шукає свою національну ідентичність, влада начебто прагне об'єднати країну, але у той же час не здатна провести незалежний та об'єктивний перепис населення, тому, на наш погляд, у найближчі десятиліття в Індії вірогідні жорстокі соціальні конфлікти. Їх причиною слугуватиме кастове розмежування ідусів та релігійна складова.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алаев Л. Б. История Индии М., 2010.
2. Алаев Л. Б. Индусско-мусульманский конфликт в Индии. *Этносы и конфессии на Востоке: конфликты и взаимодействие*. М., 2005.
3. Гегель Г. В. Философия права. М., 1990. С. 361.
4. Горохов С. А. Индия. Религия, демография и політика. *Азия и Африка сегодня*. 2011. № 7. С. 24–32.
5. Горохов С. А., Дмитриев Р. В. Население Индии растет рекордными темпами. *Азия и Африка сегодня*. 2011. № 8. С. 11–15.
6. Горохов С. А., Дмитриев Р. В. Особенности демографии религиозных общин Индии в начале XXI в. *Вестник Томского государственного университета*. 2016. № 406. С. 56–63.
7. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт: очерк политики свободы. М., 2002.
8. Дмитриев А. Введение в общую теорию конфликтов. М., 1993.
9. Запрудский Ю. Г. Внутри конфликта. *СОЦИС*. 1993. №7. С. 13.
10. Кирсанов А. И. Межцивилизационный диалог в условиях глобализации. *Межкультурный и межрелигиозный диалог в целях устойчивого развития*. Материалы международной конференции. М., 2008. С. 294.
11. Куценков А. А. Межобщинный конфликт: природа, движущие силы, динамика. *Южная Азия: конфликты и компромиссы: материалы науч. конф.* М., 2004.
12. Лихачев К. А. Индия в современном мире глазами европейских и индийских исследователей. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Серия 6. Политология. Международные отношения. 2016. Вып. 3. С. 126–128.
13. Маккуэн М. Апартеид в Индии в отношении неприкасаемых. URL: www.project-syndicate.org/commentary/macwan1/Russian.

14. Мирончук Д. Релігійний конфлікт в Індії: більше 700 заарештованих. 2019. 4 січня. URL: www.unn.com.ua/ru/news/1771573-religiyniy-konflikt-u-indiyi-ponad-700-areshtovanikh.
15. Мирончук Д. Релігійний конфлікт у Індії: суд дозволив жінкам відвідувати святиню Індуїстський храм у Сабрімалі. 2019. 2 січня. URL: www.unn.com.ua/uk/news/1771143-religiyniy-konflikt-u-indiyi-sud-dozvoliv-zhinkam-vidviduvati-svyatinyu.
16. Нилекани Н. Образ новой Индии: Эволюция преобразующих идей. М.: Альпина, 2010.
17. Осипов Г. В. Соціологія. Т.1: Соціальна структура і соціальні процеси. М., 1990. С. 53.
18. Політологія вчора і сьогодні. М., 1991. Вип. 3. С. 118.
19. Садохин А. П. Межкультурная компетентность: сущность и механизмы формирования: автореф. доктора культурологии. М., 2009.
20. Силантьева М. В., Шестопап А. В. Межкультурные коммуникации в свете модернизационных процессов: «мягкая сила» культурных модуляторов. *Вестник МГИМО-Университета*. 2012. № 5 (26). С. 168–171.
21. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. Книга 3. К., 1990. С. 254.
22. Социологический словарь. Минск, 1991. С. 80.
23. Топычканов П. В. Формирование статуса религиозных меньшинств Южной Азии во второй половине XX – начале XXI веков (на примере Индии и Пакистана): дисс. ... канд. ист. наук. М., 2009.
24. Фридман Т. Плоский мир. М.: АСТ, 2005.
25. Хантингтон С. Стоновение цивилизаций. «АСТ», 1996. 84 с.
26. Юрлова Е. Индия: мусульмане и мусульманки. *Азия и Африка сегодня*. 2007. № 10.

27. Яковлев А. Ю. Системные сбои в государственном управлении и их последствия: исследование вопроса на примере Индии. *Ars Administrandi*. 2012. № 1.
28. Arun M. *Remaking India: One Country, One Destiny*. London: Sage, 2004.
29. *Atlas of Global Christianity: 1910–2010*. ed. by Johnson Todd M., Kenneth R. Ross and Sandra S. K. Lee. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2009. 384 p.
30. Bhattacharya R. Political war in Bengal as data reveal rise in Muslim population. *Hindustan Times*. August 26, 2015. URL: www.hindustantimes.com/kolkata/political-war-in-bengal-as-data-reveal-rise-in-muslim-population/story-qqEVZ0dBuwUVwEqPl0Xs0N.html
31. *Christianity in its Global Context, 1970-2020: Society, Religion, and Mission*. Pew Research Center, June, 2013. URL: www.gordonconwell.com/netcommunity/CSGCResources/ChristianityinitsGlobalContext.pdf
32. *Global Index of Religiosity and Atheism-2012*. WIN-Gallup International. URL: www.wingia.com/web/files/news/14/file/14.pdf.
33. Hofstede G. *Culture's consequences. International differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage publication, 1980. P. 25.
34. *Number of Christians in China and India*. Lausanne Global Analysis, July 8, 2011. URL: conversation.lausanne.org/en/resources/detail/11971#article_page_1.
35. Sengupta J., Neogi C. *India's New Economy: Industry, Efficiency and Growth*, New York: Palgrave Macmillan, 2009.
36. *The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010–2050*. Pew Research Center, April 2, 2015. URL: www.pewforum.org/files/2015/03/PF_15.04.02_ProjectionsFullReport.pdf.
37. Yakovlev A. *Roots of Terrorism in India (Social, Religious and Political)*. New Delhi, 2011.